

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

VETUNI pro 21. století: Rozvoj VETUNI v oblasti digitalizace činností, profesionálního vzdělávání a flexibilních forem vzdělávání

Projekt NPO registrační číslo NPO_VETUNI_MSMT-16594/2022

Specifický cíl A3: Tvorba nových profesně zaměřených studijních programů

Studijní program:

Veterinární ochrana veřejného zdraví

Návaznost na výstup:

☐ č. 1 ☐ č. 2 ☐ č. 3 ☐ č. 5 ☐ č. 6 ☐ č. 7 ☒ č. 8 ☐ č. 10

Profilová oblast studia:

Chov a pohoda zvířat

Předmět:

HVOZ Ochrana a dobré životní podmínky zvířat

Typ výstupu:

Soubor případových studií

Autor výstupu:

MVDr. Monika Šebánková, Ph.D.

Případová studie č. 1 (Téma: běžci, zvěř)

Zadání případu:

Jste v chovu pštrosa dvouprstého, společně v jednom výběhu je 30 kusů pštrosů ve věku od 4 do 12 měsíců. V další části jsou společně samice. U několika samic vidíte vytrhaná ocasní pera i peří v oblasti zádi a na trupu. V každém výběhu mají k dispozici nezateplený přístřešek, napáječky a nádoby na krmivo. V další části farmy jste uviděl samostatně ustájeného samce v boxu s výběhem.

Doplňující otázky:

- Je skupina mláďat vhodně sestavena?
- Jak byste z hlediska welfare hodnotil opeření samic?
- Je vhodné pštrosa chovat individuálně?
- Jaká je minimální plocha výběhu pro 1 dospělého pštrosa?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Mezi jedinci ve věku 4 až 12 měsíců jsou velké váhové rozdíly (rostoucí jedinci ve věku 4 měsíců mají kolem 45 kg, pštros ve finální fázi výkrmu tj. ve 12 měsících má více jak 100 kg) v takové skupině může docházet k utlačování mladších jedinců a horší růstové schopnosti. I z hlediska managementu krmení tento způsob není ideální.
- Vytrhané peří může být způsobeno klováním peří, což je abnormální chování pozorované hlavně u samic. Navzájem si vytrhávají peří ze zad, ocasní pera nebo pera na trupu. Klování pták se neprojevuje agresivně, ani neutíká. U samců nebývá pozorováno- mají vyšší sociální postavení, což vede k větším vzdálenostem mezi jedinci. Klování peří může být spuštěno stresem, vysokou hustotou obsazení zvířat, nudou. Další méně pravděpodobné důvody mohou být způsobeny např. mechanicky olámáním o vybavení nebo úzké průchody, nevhodnou manipulací nebo nevhodnou výživou.
- Ačkoliv pštrosi žijí v párech, triádách nebo jsou chováni v hejnech vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat § 12 Minimální standardy pro ochranu běžců umožňuje individuální chov za předpokladu, že je to po dobu nezbytnou při nemoci, poranění nebo v době agresivního chování. Stále musí být umožněno vidět a slyšet další jedince v chovu.
- Dospělý pštros dvouprstý musí mít výběh nejméně 300 m².

Případová studie č. 2 (Téma: běžci, zvěř)

Zadání případu:

Jste na kontrole v chovu emu hnědých. Části výběhu jsou tvořeny pastvou, část výběhu je hliněná. Vidíte 2 dospělé jedince, jak leží v kaluži vody, když prší, přestože mají k dispozici dřevěný přístřešek, kde je i umístěno peletované krmivo. K dispozici mají čisté funkční napáječky. Oplocení je tvořeno dřevěnou ohradou, jejíž spodní lať je ve výšce 25 cm a horní lať dosahuje výšky 170 cm. V jednom místě je dřevěná lať zlomená.

Doplňující otázky:

- Pro které druhy běžců jsou stanoveny požadavky ve vyhlášce č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, jaké další běžce znáte?
- Je popsané oplocení vhodné pro běžce?
- Jakou má mít výběh plochu?
- Jak hodnotíte výběh z hlediska welfare?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat § 12 Minimální standardy pro ochranu běžců uvádí podmínky pro chov pštrosa dvoupřstého (*Struthio camelus*), nandu pampového (*Rhea americana*) a emu hnědého (*Dromaius novaehollandiae*). Mezi běžce patří nandu Darwinův, kasuáři (menší, přilbový, jednolaločný), kivi (jižní, hnědý aj.) a tinami – někteří jsou chováni v ZOO.
- Oplocení není vhodné. Dle uvedené vyhlášky má být minimálně 180 cm vysoké, v rozích zaoblené, dostatečně silné a bezpečné, aby v případě nárazu nedocházelo k poranění běžců. Zařízení musí být zabezpečeno proti vnikání větších druhů volně žijících zvířat nebo toulavých psů. Vhodnější by byl drátěný plot. Zlomená lať by měla být co nejdříve opravena, aby nedošlo k úniku zvířat nebo jejich zranění.
- Dle uvedené vyhlášky má mít jeden dospělý jedinec emu hnědého (nebo nandu pampového) výběh s minimální plochou 100 m².
- Neznáme rozlohu, ale výběh má základní vybavení, pastva je pro ně vhodným krmením, dospělí emu se rádi koupou (chovatelé často tvoří i umělá jezírka za tímto účelem), mají možnost suchého úkrytu. Problematické je oplocení.

Případová studie č. 3 (Téma: běžci, zvěř)

Zadání případu:

Dne 1. 7. jste vyslán do chovu daňků skvrnitých. Pozorujete výběh s vysokou trávou, kde jsou umístěny daněly. Tato oplocená část pozemku má rozlohu 50 x 200 metrů. Dle záznamu chovatele je zde chováno 7 dospělých kusů, počet mláďat mu není znám. Chovatel uvádí, že trávu v tomto období ve výbězích neseče. Ve výbězích jsou rozmístěny nádoby s vodou, v některých je hladina do poloviny nádoby, některé jsou již prázdné.

Doplňující otázky:

- Je v tomto výběhu odpovídající hustota chovaných zvířat?
- Proč majitel neseče trávu? Jak by měla probíhat péče o pastvinách, aby to bylo v souladu doporučením ve vyhlášce?
- Jak musí být kryta biologická potřeba vody u daňka? Kdy dochází u daňků k laktaci?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Ano, daný výběh má plochu 1 ha, dle vyhlášky č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 14 Minimální standardy pro ochranu jelenovitých ve farmovém chovu je uvedena hustota od 0,5 do 15 kusů na 1 ha s ohledem na přírodních podmínky a intenzitu příkrmování.
- Tráviny slouží k pastvě, navíc v tomto období tvoří úkryt pro čerstvě narozená mláďata (mláďata tzn. odkládacího typu), proto není vhodné matky a mláďata rušit. Vyhláška uvádí, že plocha farmy by se měla rozdělit do více oplocených výběhů a pastvu využívat rotačním systémem, kdy vždy část leží ladem a dochází k její regeneraci.
- Vyhláška uvádí, že na každé farmě musí být dostatečný zdroj vody k napájení zvířat. Biologická potřeba vody u jelenovitých je kryta buď trvalým přístupem zvířat k napajedlům, nebo jim musí být denně podávána napájecí voda. Laktující samice musí mít zajištěn trvalý přístup k napájecí vodě. Laktace probíhá v období od května do srpna, samice kojí cca 8 týdnů po porodu. V tuto dobu musí mít samice trvalý přístup k vodě. (Říje probíhají v říjnu a listopadu, březost 220 dní, porody v květnu až červnu, 8 týdnů laktace.)

Případová studie č. 4 (Téma: běžci, zvěř)

Zadání případu:

Jste na farmě jelenů, dnešní den má proběhnout sedace jednoho kusu jelena, kterému je třeba ošetřit zranění na končetině. Jste ve voze společně s chovatelem a veterinárním lékařem, který má narkotizační pušku a snaží se zamířit na jelena. Do výběhu s jeleny vběhl pes chovatele, který štěkal a začal jeleny rozhánět, přítomní pomocníci se snažili odvolat psa. Po odvolání psa veterinární lékař trefil vybraného jelena, který zareagoval útekem. Majitel si chtěl zkrátit cestu k jelenovi přes přeháněcí uličkou, ale šířka uličky nebyla dostatečná, aby mohlo vozidlo bezpečně projet. Po nalezení byl převezen a ošetřen v dřevěném kotci s betonovou podlahou, která byla pokrytá slámou.

Doplňující otázky:

- Popište, jak by mělo vypadat nahánění, jakou šíři mají mít naháněcí uličky?
- Jak má vypadat kotec určený pro jelena?
- Je možné v chovu zvěře používat k manipulaci nebo přehánění psa?
- Existuje hodnotící protokol „AWIN“ (the Animal Welfare Indicator) pro farmově chovanou zvěř?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Při manipulaci se zvířaty se musí jednat klidně, bez spěchu, zbytečného hluku a nervozity. Po úspěšném zasažení jelena střelou s anestetikem je třeba najít sedovaného jelena, i v případě, že je jelen v sedaci je třeba vyhnout se končetinám a parohům, aby nedošlo k poranění osob. Dle vyhlášky č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 14 Minimální standardy pro ochranu jelenovitých ve farmovém chovu je uvedeno, že pokud se zřizují přeháněcí uličky, mají být alespoň 5 až 6 m široké, zde byly pravděpodobně užší.
- Dle vyhlášky lze při stavbě kotců použít dřevěnou konstrukci, stěny kotců musí být pro jeleny alespoň 1,8 m vysoké a do výše 1 m pevné, zbývající část stěn může být z pletiva, pro daňky se doporučuje používat pevné celé stěny. Betonová podlaha v kotcích je pokrytá podestýlkou.
- Ano, za předpokladu, že pes má speciální výcvik. Zvířata by neměl zbytečně plašit.
- Pro tyto druhy AWIN protokoly nebyly vypracovány.

Případová studie č. 5 (Téma: koně)

Zadání případu:

Jste na kontrole welfare v hřebčíně Slatiňany, který je od roku 1992 součástí Národního hřebčína Kladruby nad Labem. V hřebčíně jsou chováni plemenní hřebci, klisny s hříbaty i klisny bez hříbat. Kontrolujete sekci, kde jsou klisny bez hříbat na vazných stáních. Tyto klisny mají k dispozici napáječku, jejíž funkčnost jste ověřil, v krmném žlabu jsou viditelné zbytky jadrného krmiva, k dispozici mají i sítku s lučním senem. Mezi jednotlivými stáními jsou dřevěné přepážky.

Doplňující otázky:

- Je možné chovat koně ve vazném ustájení?
- Jak možné takto chovat jiná hospodářská zvířata?
- Je stání vhodně vybaveno?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu hospodářských zvířat v § 9 zakazuje chov hospodářských zvířat ve vazném ustájení, s výjimkou nezbytně nutné doby po trvání jejich ošetření. Přechodná ustanovení (dle z. 501/2020 Sb.) uvádějí, že dané ustanovení se použije pouze na stavby pro zvířata postavené, rekonstruované nebo poprvé do provozu uvedené po nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. od 1. 2. 2021.
- Výše zmíněné ustanovení platí i na další hospodářská zvířata. Výjimka je u skotu. Na stavby pro skot postavené, rekonstruované nebo poprvé do provozu uvedené před nabytím účinnosti tohoto zákona se zákaz chovu ve vazném ustájení bude aplikovat od 1. ledna 2030.
- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat dle § 5 Minimální standardy pro ochranu koní, oslů a jejich kříženců chovaných jako zvířata hospodářská uvádí, že v případě vazných stání musí být jednotliví koně odděleni stranovými zábranami, což je zde splněno. Koně mají k dispozici vodu a krmivo, v zadání nejsou informace o poskytnutém prostoru, podlaze ani podestýlce.

Případová studie č. 6 (Téma: koně)

Zadání případu:

Jste na kontrole welfare a sledujete trénink dostihových koní. Část koní kluše v kruhovém trenažeru, ovšem nevíte, jak dlouho, protože zde není žádný ošetřovatel. Přesunete se k dostihové dráze, kde právě probíhá trénink. Pozorujete činnost jezdců, kteří jsou na osedlaných koních. Po oběhnutí oválu vidíte u některých koní krev v koutcích tlamy.

Doplňující otázky:

- Za jakých podmínek může být kruhový trenažer využíván.
- Je možné na koně nasedat?
- Co může být příčinou krve v koutcích tlamy? Je to v souladu s legislativními požadavky?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Podmínky udává vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat dle § 5 Minimální standardy pro ochranu koní, oslů a jejich kříženců chovaných jako zvířata hospodářská. Mechanická zařízení nutící zvířata k pohybu smí být zapínána na potřebnou dobu pod podmínkou, že jsou náležitě kontrolována a individuálně upravena; u klisen v období posledních 2 měsíců březosti nesmí být tato zařízení používána. Koně mohou být v kruhovém trenažeru, ale měli by být kontrolováni.
- Ano, ve vyhlášce je výjimka. Vyhláška č. 208/2004 Sb., v § 1c, který se věnuje obecným požadavkům na chov hospodářských zvířat, je uvedeno, že při chovu hospodářských zvířat (uvedených v této vyhlášce) nelze je používat a cvičit jako jízdní zvířata pro člověka nebo na ně z jiných důvodů nasedat, s výjimkou koní, oslů a jejich kříženců.
- Příčinou může být např. nevhodné použití otěží nebo uzdy (např. nadměrně utažený nánosník nebo nevhodně zvolené udidlo). Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 5 uvádí, že vybavení, používané postroje a pomůcky mají být přiměřené stavbě těla, věkovým schopnostem a výkonnosti koně, nesmí mu působit poškození nebo poranění; pomůcky a vybavení využívající elektrický impuls, elektrické poháněče, ostruhy s ostrými výběžky nebo hroty se nesmí používat; jsou-li na ostruze kolečka, musí se volně otáčet. Z toho důvodu pomůcky, které zvířeti působí poškození nelze používat. *Současně může být porušen i zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, protože za týrání se považuje podrobit zvíře výcviku nebo veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu, je-li toto pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením.*

Případová studie č. 7 (Téma: koně)

Zadání případu:

Jste v chovu 2 kusů oslů afrických, kteří jsou na pastvině společně s mladými ovci. Na pastvině s přístřeškem jsou od jara do podzimu. K dispozici mají pastvu i seno. U přístřešku je vidět prázdné vědro, jinde na pastvině nevidíte napájecí zařízení. Chovatel uvádí, že stačí, když vědro každý večer doplní, protože tyto druhy nemají takové požadavky na množství vody a navíc přes den mají k dispozici dostatek šťavnaté píče.

Doplňující otázky:

- Jaké jsou požadavky oslů na vodu?
- Je vhodné jejich krmení šťavnatou pastvou?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Denní potřeba vody odpovídá 5-10 l / 100 kg tělesné váhy osla. S ohledem na teplotu, vlhkosti krmiva, pracovní náplň, ... Krátkodobě toleruje nedostatek vody, ale nemělo by to být zaměňováno za dlouhodobou restrikcí potřeby vody. Hydrataci lze hodnotit pomocí testu kožní elasticity.
- Šťavnatá pastva je pro osly nevhodná, je velmi bohatá na živiny, zatímco krmivo oslů by mělo být bohaté hlavně na vlákninu. V důsledku nevhodného krmení osli mohou tloustnout, hrozí i závažnější změny zdravotního stavu např. schvácení kopyt.
- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 5 stanovuje minimální standardy pro ochranu koní chovaných jako zvířata hospodářská, které se vztahují na koně a přiměřeně i na osly a jejich křížence chované jako zvířata hospodářská tj. při venkovním chovu delším než 24 hodin nepřetržitě je třeba zajistit na pastvině nebo ve výběhu napájecí zařízení. Ustanovení platí pro nové nebo rekonstruované stavby od 1. 1. 2023.

Dále je ve stejném § uvedeno, že pro všechny koně starší dvou týdnů, kteří nejsou napájeni podle vlastní potřeby zvířete nebo pomocí automatického napájecího systému, musí být jejich potřeba tekutin kryta napájením minimálně třikrát denně.

Potřeba vody u ovcí by mohla být v souladu s legislativou. Vyhláška č. 208/2004 Sb., § 4 Minimální standardy pro ochranu ovcí a koz stanoví: Biologická potřeba vody je u ovcí a koz kryta každodenně buď tak, že je jim podávána voda v dostatečném množství a náležité kvalitě, nebo je jim podáváno krmivo s dostatečným obsahem vody. Pouze krmivo s dostatečným množstvím vody nelze podávat u ovcí a koz v laktaci.

Případová studie č. 8 (Téma: koně)

Zadání případu:

Jste na kontrole welfare v chovu koní. Všimnete si 2 valachů plemene Slezský norik a českomoravský belgik, kteří nejsou v boxu ale stojí v části chodby. Vidíte, že mají ohlávku připojenou ke krátkému úvazu, který umožňuje pouze mírné pohyby hlavou. Dle slov ošetřovatele jsou zde uvázaní jen po dobu čištění boxu.

Doplňující otázky:

- Pomocí jakých pomůcek mohou být koně uvazování?
- Jaký je požadavek na délku úvazu v případě vazného stání?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Oba požadavky uvádí vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 5 stanovuje minimální standardy pro ochranu koní chovaných jako zvířata hospodářská (platí i pro koně chované jako zvířata v zájmovém chovu § 5a). Při uvazování koní smí být použita pouze ohlávka nebo nákrční řemen. Toto neplatí při příležitostném uvazování.
- Kůň, který je ustájen ve stání, musí být uvázan tak, aby mohl ležet s hlavou položenou na zemi.

Případová studie č. 9 (Téma: koně)

Zadání případu:

Při výuce jezdeckých koní sledujete jednoho z koní, který pod jezdkyňu neustále mírně vyhazuje zadníma nohama. Jezdkyně koně pobízí, ale kůň stále odmítá pohyb. Všímate si znečištění jeho končetin a hřívý od bláta. Při odsedlání zjišťujete výrazné odřeniny pod sedlovou dečkou v místě, kde na ní naléhá sedlo. Dečka je ze spodní strany velmi špinavá s vrstvou zaschlého bahna a drobných kamínek. Při chůzi po asfaltu slyšíte nepravidelnosti v rytmu chodu.

Doplňující otázky:

- Jak hodnotíte znečištění koně a jeho zranění způsobené dečkou?
- Na co Vás při kontrole může navést nepravidelný rytmus chodu?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Stav srsti je indikátorem welfare i zdraví. Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 5 stanovuje minimální standardy pro ochranu koní chovaných jako zvířata hospodářská a uvádí, že vybavení, používané postroje a pomůcky mají být přiměřené stavbě těla, věkovým schopnostem a výkonnosti koně, nesmí mu působit poškození nebo poranění; pomůcky a vybavení využívající elektrický impuls, elektrické poháněče, ostruhy s ostrými výběžky nebo hroty se nesmí používat; jsou-li na ostruze kolečka, musí se volně otáčet. Z toho důvodu pomůcky, které zvířeti působí poškození nelze používat.
- *Problém s pohybem, primárně je třeba se zaměřit na stav kopyt, péči o kopyta by měl denně provádět chovatel. V rámci kontroly můžete zjišťovat, kdo a jak kontrolu kopyt provádí. Případně kdy dochází k ošetření podkovářem. Dle zmiňované vyhlášky § 5 je uvedeno, že kopyta koní musejí být pravidelně prohlížena. V případě potřeby musí být provedena úprava kopyt, aby nedocházelo k prerůstání rohoviny nebo jinému poškození kopyt, kopyta se v případě potřeby okovají nebo opatří jinou ochranou.*

Případová studie č. 10 (Téma: koně)

Zadání případu:

Kontrola chovu koní byla zahájena 7. 12. v 10 hodin. Jste v části, kde jsou volně ustájeny klisny s hříbaty. Snažíte se hodnotit jejich ustájení. Množství podestýlky je dostatečné, ale nelze hodnotit její znečištění, protože je ve stáji šero. Pohotový ošetřovatel vám nabízí baterku, kterou využívá při kontrole zvířat.

Doplňující otázky:

- Jaké jsou světelné požadavky na stáje, kde jsou chována hříbata?
- Co zakazuje vyhláška č. 208/2004 Sb. o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat při chovu hříbat.
- Jaké znáte druhy podestýlky vhodné pro koně.

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 5, který udává minimální standardy pro ochranu koní, oslů a jejich kříženců chovaných jako zvířata hospodářská říká, že ve stájích se hříbaty musí být zajištěno přirozené nebo umělé osvětlení; při použití umělého osvětlení po dobu od 9 do 17 hodin v intenzitě odpovídající přirozenému světlu.
- Vyhláška dle § 5 zakazuje pro hříbata nasazování náhubku nebo trvalé uvázání hříběte v období do odstavu.
- Nejčastěji se využívá sláma. Částečně může být použita i jako krmivo. Vhodnost slámy se liší. Pšeničná, je pro koně nejméně chutná. Ječná a ovesná obsahuje osiny, které mohou dráždit oči a kůži. Ječná špatně saje vlhkost, ovesná sice saje nejlépe, ale koním chutná a proto ji často žerou. Žitná pro koně vhodná není, obsahuje hodně plev s osinami a při požití může způsobit ucpání jícnu. Jako podestýlka se využívají hobliny nebo piliny, písek, rašelina nebo komerčně vyráběné podestýlky. Chovatel musí řešit finanční náročnost podestýlky, vhodné vlastnosti, ale i její likvidaci.

Případová studie č. 11 (Téma: koně)

Zadání případu:

Procházíte uličkou okolo ustájovacích boxů, podlaha je zde tvořena betonem. U krajních boxů jsou opřená kolečka a další nářadí, které zužují průchod. Sledujete ošetřovatele, který vychází s upoutaným koněm z boxu. Všimáte si, že kůň má uši položené dozadu, sevřené koutky tlamy, rozšířené nozdry a viditelné oční bělmo.

Doplňující otázky:

- Zhodnoťte (ne)vhodnost podlahy a přítomných předmětů, doplňte o legislativní ustanovení.
- Co můžete z výrazu koně určit?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Beton je podlahou, která lze čistit i dezinfikovat, mokrá někdy může být kluzká, proto je vhodné, pokud je beton hrubější. Dle vyhlášky č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 1b uvádí minimální standardy zařízení pro hospodářská zvířata, ustanovení, které se věnuje podlahám, uvádí, že podlahy musí odpovídat hmotnosti a musí v místech ustájení snižovat na minimum rizika uklouznutí a nesmí vyvolávat u hospodářských zvířat zranění, když se s nimi hospodářská zvířata dostanou do kontaktu.
Předměty mohou lekat koně, v úzkých místech ztěžovat průchod nebo mu mohou způsobit zranění, vyhláška č. 208/2004 Sb., § 5 uvádí, že prostory, zejména vchody a východy budov a výběhů, se udržují bez překážek a cizích předmětů upravené tak, aby nedocházelo ke zranění zvířat.
- Dle výrazu ve tváři můžete hodnotit, že se kůň bojí. Strach může mít z předmětů v uličce, potenciálně kluzké podlahy (viz výše) nebo z vaší přítomnosti. Vyhláška č. 208/2004 Sb., v § 1c uvádí, že při chovu hospodářských zvířat je třeba hospodářská zvířata od narození navýkat na přítomnost člověka, kontakt s ním a provádění základních chovatelských úkonů a používání chovatelských zařízení, vybavení a pomůcek.

Případová studie č. 12 (Téma: králíci)

Zadání případu:

Jste na výstavě králíků, kde jsou prezentovaná převážně střední plemena, několik jedinců patří mezi velká plemena. Výstavní klece pro králíky jsou umístěny na venkovní ploše v závětrí budovy, na stinném místě, kotce jsou opatřeny stříškou s přesahem. Všechny klece jsou vybaveny podestýlkou, miskou s krmením a miskou s vodou, rozměry klecí jsou 50x50x40. Zaujalo vás plemeno belgický obr, někteří jedinci tohoto plemene mají dle oceňovacích listů hmotnost přesahující 8 kg. Jejich klece jsou prostornější, přesto tito králíci leží v kotcích úhlopříčně, protože jinak si nemohou natáhnout zadní končetiny. Když sedí, tak se někteří králíci případech tak špičkami uší se v některých případech dotýkají vrchní části kotce.

Doplňující otázky:

- Plní takto umístěné klece základní požadavky?
- Jsou tyto klece adekvátní pro velké králíky?
- Uvedte, na jaké faktory se při kontrole welfare zaměřit.

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 13 Minimální standardy pro ochranu králíků říká, že klece pro králíky chované venku musí být izolované, dobře větrané a navržené tak, aby králíci mohli bez obtíží udržovat svou tepelnou rovnováhu. Klece musí být zkonstruovány tak, aby chránily králíky před větrem, přímým slunečním světlem, srážkami, horkem, chladem a vlhkostí. Podle popisu klece uvedené podmínky splňují.
- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v paragrafu § 1b Minimální standardy zařízení pro hospodářská zvířata uvádí požadavky na zařízení, box (vztahuje se i na kotce) musí být rozměrově a provedením diferencován podle technologie ustájení, druhu a věkové kategorie nebo hmotnosti hospodářských zvířat. V § 13 je upřesňuje povinnost chovatele tj. v tomto případě organizátora výstavy, umožnit králíkům vstávat, uléhat a otáčet se bez obtíží a zaujmout pozici vsedě se vzpřímenýma ušima, ležet v uvolněné pozici s protaženými pánevními končetinami. Rozměry kotce jsou pro takto velké králíky nedostatečné.
- Králíci jsou na výstavě po dobu několika dní, přesto změny s výstavami spojené mohou být pro ně stresující. Je třeba zohlednit poskytnutí krmiva, vody a podestýlky, adekvátnost ustájení včetně zabezpečení, zdravotní stav. Kondice předváděných zvířat by měla být „výstavní“, při koncentraci tolika zvířat na jednom místě je nežádoucí jakýkoliv projev nemoci. Sledovat chování zvířat.

Případová studie č. 13 (Téma: králíci)

Zadání případu:

Jste na kontrole ve velkochovu v části, kde jsou ustájeny ramlice s mláďaty. Chovatel Vás seznamuje se systémem turnusového odchovu a z jeho řeči vyplývá, že i odstavy probíhají z organizačního hlediska každé úterý, tj. mezi 24. – 31. dnem po narození. Králíci po odstavu jsou chováni v kotcích s pevnou podlahou, jejíž součástí jsou napáječky, krmítka s granulovaným krmivem, které je poskytováno *ad libitum*, dále jsou kotce vybaveny vyvýšenými plošinami a plastovými rourami.

Doplňující otázky:

- Kdy nejdříve může být proveden odstav?
- V příkladu je uvedeno základní vybavení kotce, je toto vybavení dostatečné?
- Jaký smysl mají plošiny a roury v kotcích?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 13 Minimální standardy pro ochranu králíků uvádí, že mladí králíci nesmí být odstaveni dříve než ve věku 28 dnů. Zde porušení vyhlášky i vliv na welfare.
- Zákonem č. 246/1992 Sb., zákon České národní rady na ochranu zvířat proti týrání je dáno, že hospodářská zvířata musí dostávat adekvátní potravu a mít přístup k vodě, zařízení sloužící k těmto účelům musí zabránit znečištění. Uvedená vyhláška dále uvádí, že u systému ustájení s pevnou podlahou nebo u podestýlkových boxů chovatel zajistí vhodný materiál, zejména slámu, seno, dřevěné klacíky, které umožní snížení agresivity králíků a obrušování jejich zubů. V zadání není zmínka o jakémkoliv podestýlce, která by kryla pevnou podlahu. Podestýlka má vliv i na tepelný komfort i čistotu zvířete.
- Forma enrichmentu, slouží k rozčlenění prostoru. V případě plošin se zvyšuje povrchová plocha, králíci rádi na těchto plošinách odpočívají, plošina může být chladnější než podlaha, takže může umožnit chlazení králíka a snižovat tepelný stres, který je v chovech velkým problémem. Roura vyrobená z bezpečného materiálu a s dostatečným průměrem je obohacujícím prvkem, který králíci mohou využít jako úkryt. Je třeba mít na paměti ustanovení z vyhlášky č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 1b uvádí, že materiál, který je používán pro výstavbu ustájení, a zvláště pro koryta a žlaby, jakož i zařízení, s nímž mohou zvířata přijít do styku, nesmí být pro ně škodlivé a musí být vhodné pro důkladné čištění a dezinfekci. Ustájení a instalace pro zajištění bezpečnosti hospodářských zvířat musí být konstruovány a udržovány tak, aby neměly ostré okraje či hrany nebo výčnělky, jež by mohly zvířata zranit.

Případová studie č. 14 (Téma: králíci)

Zadání případu:

Jste v chovu králíků plemene Český strakáč. V tomto chovu je momentálně přítomno 16 samic a 4 samci. V současnosti jsou 3 samice březí, ostatní již porodily. V letošním roce se chovateli výjimečně daří, každá samice porodila nejméně 8 mláďat. Všichni králíci jsou na slaměné podestýlce. Všimnete si, že samec, který je sám v kotci se otáčí směrem ke konečníku a požírá své výkaly.

Doplňující otázky:

- Jaké jsou legislativou stanovené požadavky na ustájení?
- Je požírání výkalů z hlediska welfare králíků problém?
- Výjmenujte 4 základní principy, na které se zaměřuje hodnocení podle protokolů Welfare quality určených pro jiná hospodářská zvířata.

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- V chovu je sice více jak 100 kusů králíků, nicméně požadavky dané vyhláškou č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 13 Minimální standardy pro ochranu králíků zde nemohou být vyžadovány, protože tyto podmínky se vztahují na zařízení, ve kterých je chováno více než 100 kusů dospělých králíků. Na chovatele se vztahují pouze obecné paragrafy z vyhlášky, které udávají základní požadavky na management chovu a minimální standardy na zařízení, které charakterizují adekvátní vlastnosti ustájovacích prostor včetně použitých materiálů.
- Není to problém z hlediska welfare, v tomto případě se nejedná o koprofagii, ale cekotrofii. Králík vyměšuje 2 typy výkalů, měkký trus je důležitou součástí výživy, přijímá tak živiny i vitamíny. Fyziologické, nejedná se tedy o poruchu chování, ani projev špatného welfare.
Welfare quality protokoly, jsou primárně určeny pro hodnocení vybraných kategorií v chovech skotu, prasat a drůbeže. Principy jsou Good feeding - dobré krmení, Good housing - dobré ustájení, Good health - dobré zdraví a Appropriate behaviour - odpovídající chování.

Případová studie č. 15 (Téma: králíci)

Zadání případu:

Dne 21. 7. jste na kontrole ve velkochovu králíků. Králíci, určené pro výkrm jsou chovány ve venkovních výbězích, které jsou zatravněné, pod přístřeškem je sláma. Sledujete králíky, kteří leží ve sternální poloze s nataženými končetinami, uši mají v polovzpřímené poloze a je vidět, že velmi intenzivně dýchají. Jejich pohybová aktivita je minimální, na Váš průchod nijak nereagují.

Doplňující otázky:

- O čem může svědčit intenzita dýchání králíků?
- Uvedte pozitiva a negativa chovu králíků ve venkovním výběhu s ohledem na jejich welfare a další aspekty chovu.

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Zvýšená intenzita dýchání může svědčit o řadě faktorů- zrychlené dýchání může být v případě strachu, zvýšené aktivity, bolesti nebo nemoci příp. stresu. Nemocný králík neleží s nataženými končetinami, ale je schoulený. V příkladu nejsou uvedeny informace o teplotě v chovu, ale vzhledem k datu se může jednat o tepelný stres. Ideální teplota, ve které by králíci měli být je 16 – 17 °C, při teplotě nad 22 °C dochází k rozvoji tepelného stresu.
- Pozitiva např. větší prostor umožňuje projev přirozeného chování, včetně pastvy nebo tvorby nor. Pohybová aktivita se příznivě projeví i na osvalení. Odolnost králíků proti respiračním onemocněním, které se v otevřeném prostoru hůře šíří. Tvorba vit. D. Z hlediska welfare výhodnější.
- Negativa např. změny povětrnostních podmínek, na jejichž kompenzaci musí vynakládat energii. Pokud odchov probíhal ve vnitřních prostorách, je třeba postupné navykání na nový prostor vč. návyku na pastvu. Problematická může být asanace. Po vypasení by měl být prostor prázdný, doroste tráva a dojde k přirozené asanaci slunečními paprsky. Problémem i vnější parazité. Nutné zabezpečení proti škodné a podhrabání se (pletivo musí být zakopané min 50 cm do země). Při kontrole zvířat je členité prostředí méně přehledné.

Případová studie č. 16 (Téma: králíci)

Zadání případu:

Jste na kontrole v chovu králíků, zaujaly Vás změny na plantární straně končetin králíka.

Doplňující otázky:

- Popište, co vidíte na fotografii.
- Na co byste se při kontrole tohoto chovu zaměřil?
- Jak výskyt těchto změn na končetinách může ovlivnit welfare zvířete?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- „otlak“ = pododermatitida u králíka
- Třeba zjistit příčinu stavu a četnost u dalších zvířat. Polyfaktoriální např. vliv ustájení - rošty mají na končetiny horší vliv (záleží i na materiálu, pozitivem roštů je, že králík není ve vlhku a lepší hygiena), dostatečné rozměry kotce, typ podestýlky, četnost čištění, provádění kontrol, péče o drápy, může být způsobeno i vysokou váhou zvířete - problém překrmování, ale i v období březosti, svoji roli může hrát i genetika, častější u krátkosrstých plemen i rodové predispozice.
- V první řadě je to pro králíka bolestivé, končetiny se snaží nezatěžovat a vyhnout se další bolesti. Důsledkem mohou být pozměněny projevy přirozeného chování, což může mít i souvislost s příjmem krmiva a vody. Může být i narušen komfort zvířete při odpočinku.

Případová studie č. 17 (Téma: králíci)

Zadání případu:

Jste ve velkochovu králíků, v části kde jsou ve skupinových chovech ustájeni mladí králíci určeni na výkrm. Světelný režim zahrnuje 9 hodin nepřerušované tmy. V chovu byla změřena průměrná hodnota intenzita světla 25 luxů. Časovač umožňuje 10 minutové období stmívání a rozednívání. Králíci jsou chováni individuálně v klecích s drátěnými rošty. K dispozici mají napáječky a krmítka, jako obohacující prvek jsou v klecích králíků k dispozici větvičky.

Doplňující otázky:

- Jsou v tomto chovu adekvátní světelné podmínky?
- Je vhodné chovat mladé králíky individuálně?
- Zhodnoťte vhodnost vybavení klece.

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 13, který udává minimální standardy pro ochranu králíků, uvádí, že chovatel musí zajistit intenzitu světla dostatečnou k tomu, aby na sebe králíci navzájem viděli, aby mohli zrakem prozkoumávat své okolí a vyvíjet normální aktivity. Světelný režim a intenzita světla musí být takové, aby se předcházelo vzniku behaviorálních a zdravotních problémů. Chovatel musí dodržovat 24 hodinový cyklus s dostatečně dlouhými nepřerušovanými periodami tmy, tvořícími přibližně třetinu dne, aby zvířata měla možnost odpočívat a projevovat své noční aktivity. V rámci světelného režimu je králíkům poskytováno období stmívání. Intenzita světla 25 luxů je adekvátní, tento požadavek není dán legislativou, literatura uvádí minimálně 20 luxů.
- Výše zmíněná vyhláška č. 280/2004 Sb., § 13 zakazuje individuální chov nedospělých jatečných králíků.
- Stejně ustanovení uvádí, že v případě roštového ustájení králíků musí být klece vybaveny perforovanou plastovou podlahou, nebo v části podlahy plastovou platformou. Zde není splněno. Chovatel má také povinnost v případě chovu na roštích zajistit dřevěné klacíky nebo jiný vhodný materiál.

Případová studie č. 18 (Téma: králíci)

Zadání případu:

Jste na kontrole v chovu králíků. Vidíte, že pletivo na jednom kotci v králíkárně je vytržené. Po otevření králíkárně je zřejmé, že králík okousal dřevěný rámeček a pletivo ční do prostoru králíkárně. Ve chvíli, kdy chovatel otevřel dvířka, králík divoce uskočil, vysypal si misku s krmením a od té doby nehybně sedí v rohu. V králíkárně je malé množství slámy. Na dotaz chovatel uvedl, že provádí kontrolu těchto zvířat při krmení a napájení, což je jednou za 2 až 3 dny a vyklízí kotce a doplňuje slámu a seno 1 x za 14 dní.

Doplňující otázky:

- Je kotec s poškozenými dvířky od králíkárně pro králíka bezpečný?
- Je tato četnost kontrol zvířat a vybavení dostatečná? Můžu tato četnost kontrol ovlivňovat i chování?
- Co jsou to Management-based indicators a k čemu slouží?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Kotec není bezpečný, hrozí poranění, únik zvířete. Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat se v § 1b Minimální standardy zařízení pro hospodářská zvířata zmiňuje o požadavcích na materiál, který je používán pro výstavbu ustájení, a zvláště pro koryta a žlaby, jakož i zařízení, s nímž mohou zvířata přijít do styku a uvádí, že nesmí být pro ně škodlivé a musí být vhodné pro důkladné čištění a dezinfekci. Ustájení a instalace pro zajištění bezpečnosti hospodářských zvířat musí být konstruovány a udržovány tak, aby neměly ostré okraje či hrany nebo výčnělky, jež by mohly zvířata zranit.
- Četnost kontrole není dostatečná, vyhláška v § 1b Minimální standardy zařízení pro hospodářská zvířata uvádí, že dispoziční, technické a provozní řešení stájí musí v souladu s použitou technologií chovu a umožnit denní kontrolu zdravotního stavu, kondice a pohody hospodářských zvířat a denní kontrolu stavu technického a technologického zařízení. Navíc v § 1c, který uvádí obecné požadavky na chov hospodářských zvířat je uvedeno, že je třeba hospodářská zvířata od narození navýkat na přítomnost člověka.
- Indikátory sloužící k hodnocení přístupu chovatele ke zvířeti a chovatelským úkonům, jako je také krmení a manipulace se zvířaty, zajištění zdravotní péče, případně jiné úkony prováděné na zvířatech. Je to jeden ze způsobů hodnocení welfare. Vždy je vhodné doplnit i o indikátory, které se zaměřují na samotné zvíře a zdroje.

Případová studie č. 19 (Téma: králíci)

Zadání případu:

Jdete na kontrolu králíků, kteří jsou umístěni v dřevěných králíkárnách ve stodole. Ve stodole je celkem 15 dospělých králíků. Po vstupu cítíte čpavý zápach. Králíci jsou chováni na hluboké podestýlce, někteří mají mírný výtok u nosu nebo očí. Dále vidíte, že králice s mláďaty mají mokré končetiny i zád'. Všichni králíci mají misky plné ječmene a k dispozici je i seno v jeslích. Jsou ve velmi dobrém výživném stavu.

Doplňující otázky:

- Čím může být způsoben výtok z očí a nosu?
- Jak mají být řešeny stáje, aby se zmírnil čpavý zápach. Co dále doporučíte chovateli?
- Co jsou to Animal-based indicators a Resource based indicators a k čemu slouží?

Řešení případu (dle doplňujících otázek):

- Výtok z očí může být způsoben infekčním agens, ale může se jednat i o podráždění v důsledku nevhodného mikroklimatu ve stáji- hlavně podráždění sliznic stájovými plyny.
- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat v § 1b uvádí, že stáje musí být v souladu s použitou technologií chovu dispozičně, technicky a provozně řešeny tak, aby cirkulace vzduchu, prašnost, teplota a relativní vlhkost vzduchu, koncentrace plynů, osvětlení a hlučnost byly udrženy v mezích, které nejsou pro zvířata škodlivé. Zde už dochází k negativnímu vlivu na zvířata. Doporučení pro chovatele- častější odstraňování podestýlky (případně zajistit i větrací systém), sníží se vlhkost ve stáji, zápach a zlepší zdravotní stav.
- Slouží k hodnocení welfare. Animal-based indicators = indikátory založené na hodnocení zvířete, zahrnují jak fyziologické parametry např. změny kondice srsti, BCS,... tak hodnotí změny chování zvířete. Resource based indicators - indikátory založené na hodnocení zdrojů, např. krmivo, podestýlka, vybavení, které má zvíře k dispozici.